

Lausunto 4.5.2018 Vihreä liitto rp.

viite: SM008:00/2016

HE laeiksi reservipoliisista, poliisilain muuttamisesta ja poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n kumoamisesta

Vihreä liitto rp. kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta reservipoliiseista (SM008:00/2016) ja toteaa kantanaan esitykseen seuraavasti:

Esitetyssä laissa säädettäisiin reservipoliisista, joka toimisi poliisin reservinä poikkeusolojen ja puolustustilan aikana sekä normaaliolojen häiriötilanteissa, reservipoliisin toimivaltuuksista ja velvollisuuksista sekä oikeudesta käyttää voimakeinoja normaalioloissa sekä poikkeustilan ja puolustustilan aikana. Lain soveltamisalan piiriin kuuluisi poikkeusolojen ja puolustustilan lisäksi normaaliolojen häiriötilanteet. Reservipoliisihenkilöstö voitaisiin ottaa käyttöön jo normaalioloissa, jolla mahdollistettaisiin myös tehokkaampi varautuminen mahdollisiin poikkeusoloihin. Reservipoliisihenkilöstön käyttöönotosta päättäisi aina valtioneuvosto.

Vihreät ymmärtää esityksessä esiin nostetut havainnot turvallisuustilanteen muuttumisesta ja pitää erilaisiin poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumista tärkeänä. Vihreät näkee kuitenkin esityksessä useita perustavia ongelmia, jotka edellyttäisivät laajempaa tarkastelua esityksen suhteesta perus- ja ihmisoikeuksiin, perustuslain 124 §:ään, poliisijärjestöjen esittämiin huoliin sekä vaihtoehtoisin tapoihin edistää esityksen tavoitteita. Näistä syistä johtuen esityksen ei voi katsoa vahvistavan suomalaisten turvallisuutta kestäväällä tavalla. Keskitymme tässä lausunnossa vain esityksen olennaisimpiin ongelma-kohtiin.

Jo nykyisellään Suomessa on olemassa täydennyspoliisijärjestelmä, jota ei kuitenkaan ole kertaakaan käytetty ja ajan saatossa järjestelmä on menettänyt toimintakykynsä. Esimerkiksi Ruotsissa vastaava järjestelmä on poistettu käytöstä. Esitys suhtautuu hyvin kapeasti poliisin tämän hetkisiin mahdollisuuksiin saada virka-apua esimerkiksi Puolustusvoimilta, Rajavartiostolta ja Tullilta sekä kansainvälisesti Frontexilta. Viranomaisien välisen yhteistyön ja sujuvan virka-avun antamisen kehittäminen on niin normaalioloissa kuin poikkeusolojenkin varalta tarpeen.

Suomessa luottamus poliisiin on tutkitusti korkea. Opiskelu Poliisiammattikorkeakoulussa kestää nykyään kolme vuotta. Poliisikoulutuksen pituutta ja laajuutta on nostettu ja vuosi koulutuksesta on käytännön harjoittelua. Virkavastuulla toimivat korkeasti koulutetut poliisit ovat sisäisen turvallisuuden ylläpidossa ensisijainen toimija.

Poliisi käyttää työssään merkittävää julkista valtaa, joka virkatehtävien hoidon yhteydessä sisältää oikeuden toimia ihmisten perusoikeuksia rajoittavasti. Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutukset on arvioitu puutteellisesti ja niihin tulisi kiinnittää tarkempaa huomioita. Olisi myös huolehdittava, että kansalaiset olisivat tietoisia reservipoliisin toimenkuvasta ja toimivallasta. Tämä on myös oikeusturvan kannalta tärkeää.

Esityksessä reservipoliiseille myönnettäisiin huomattavan laajat toimivaltuudet suhteessa esitettyyn koulutuksen keston. Perustuslain 124 § rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista muille kuin viranomaisille. Herää perusteltuja epäilyjä siitä, riittäisikö näin tiivis koulutusjakso takaamaan riittävät tiedot ja taidot edes virkavastuullisten poliisien tukena toimimiseen asianmukaisesti.

Reservipoliisien osalta ampuma-aseiden tarve osana varustusta ei ole perusteltu. Ottaen huomioon ne tehtävät, joihin reservipoliiseja esityksen mukaan voisi käyttää, ovat muut voimankäyttövälineet riittävät. Ampuma-aseen turvallinen ja asianmukainen käyttö osana muuta varustusta vaatii jatkuvaa koulutusta, jolloin se tulisi jättää yksinomaan ammattipoliiseille, joiden koulutus on pidempikestoista ja perusteellisempaa. Suomessa poliisi käyttää asetta virkatehtävissä

äärimmäisen harvoin, ja näin tulee olla jatkossakin. Poliisi käyttää ampuma-asetta aina viimeisenä mahdollisena keinona. Voimakeinojen osalta ohjeistusta ja koulutusta on jatkuvasti kehitetty. Reservipoliisien suppea koulutus ei mahdollista vastaavan ammattitaidon ylläpitämistä.

Vihreät pitää tärkeänä, että poliisin resurssit turvataan riittävällä tasolla. Se takaa korkeasti koulutettujen ammattipoliisien riittävän määrän. Reservipoliisijärjestelmän käynnistämisen kulut ja vuosittaiset toimintakustannukset ovat verrattain korkeat. Tulisi harkita, voisiko vastaavan lisäresurssin kohdentaa suoraan poliisitoimintaan.

Poliisijärjestöt ovat esittäneet huolia esitystä kohtaan julkisuudessa. Poliisi on Suomessa sisäisen turvallisuuden asiantuntija, jonka kanta reservipoliisijärjestelmää kohtaan tulee ottaa painokkaasti huomioon.

Edellä mainitun perusteella Vihreä liitto rp. suhtautuu kielteisesti esitykseen. Mikäli järjestelmää päädytään kehittämään, tulee ammattipoliisien toimintaresurssit varmistaa sekä reservipoliisien koulutuksessa painottaa voimakeinojen tarkoituksenmukaista käyttöä sekä perus- ja ihmisoikeuksien osaamista.

puoluesihteerinä Lasse Miettinen

Vihreä liitto rp.